

8. 11. 2002

ID: 19624

Nárok na náhradu škody vůči více subjektům

Je-li o nároku poškozeného na náhradu škody pravomocně rozhodnuto a poškozený má exekuční titul na plnění proti škůdci, není vyloučeno, aby se poškozený u soudu domáhal plnění proti pojistiteli škůdce.

Je-li o nároku poškozeného na náhradu škody pravomocně rozhodnuto a poškozený má exekuční titul na plnění proti škůdci, není vyloučeno, aby se poškozený u soudu domáhal plnění proti pojistiteli škůdce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 499/2002, ze dne 24.7.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. B., zastoupeného advokátem, proti žalované Č. k. p., zastoupené Č. p., o 3.545,27 DEM, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 25 C 173/2000, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. ledna 2001, č. j. 18 Co 535/2000-26, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 1. 2001, č. j. 18 Co 535/2000-26, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 7. 2000, č. j. 25 C 173/2000-11 zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 27. 7. 2000, č. j. 25 C 173/2000-11, zamítl žalobu s návrhem, aby byla žalovaná uložena povinnost zaplatit žalobci 3.545,27 DEM, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Při svém rozhodnutí vycházel ze zjištění, že rozsudkem Okresního soudu v Opavě byl P. F. uznán povinným zaplatit žalobci 9.314,14 DEM s 3 % úrokem od 6. 6. 1992 do 14. 7. 1994 a s 16 % úrokem od 15. 7. 1994 do zaplacení na náhradě škody, kterou žalobci způsobil při dopravní nehodě dne 15. 4. 1992. P. F. byl z titulu zákonného pojištění odpovědnosti provozovatele motorového vozidla za škodu způsobenou tímto provozem pojištěncem Č. p., a. s., která poukázala na základě výše uvedeného rozhodnutí žalobci částku 13.382,68 DEM, z toho na jistinu 9.314,14 DEM a na úroky z prodlení 4.068,54 DEM. Podle žalobce tato částka neodpovídá přiznané výši úroků z prodlení, která činí celkem 7.613,81 DEM, a proto se domáhá dosud nevyplaceného rozdílu ve výši 3.545,27 DEM. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná, na níž dnem 1. ledna 2000 přešla práva a povinnosti Č. p., a. s., vzniklá ze zákonného pojištění (§ 29 odst. 1 vyhlášky č. [168/1999](#) Sb.), není ve věci pasivně legitimována. Žalobce již má vykonatelný titul k plnění přímo proti škůdci, a nemůže se proto domáhat stejného plnění po jiném subjektu, neboť by tak mohl dosáhnout dvojího plnění ze stejného skutku. Poškozený nemá přímý nárok vůči pojistiteli osoby odpovědné za škodu a povinnost pojistitele plnit poškozenému nevyplývá ani z ustanovení § 7 odst. 1 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 19. 1. 2001, č. j. 18 Co 535/2000-26, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a proti svému rozhodnutí připustil dovolání. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem

prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěrem o nedostatku věcné pasivní legitimace žalované. Dovodil, že žalobce se nemůže s úspěchem domáhat plnění proti pojistiteli škůdce, neboť poškozený není účastníkem právního vztahu z pojištění a s výjimkami stanovenými v ust. § 7 odst. 1 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. nemá přímé právo na pojistné plnění proti pojistiteli. V ustanovení § 9 odst. 2 citované vyhlášky, jehož se žalobce dovolává, se nejedná o samostatné právo poškozeného na plnění vůči pojistiteli, nýbrž o možnost uplatnit u soudu jak svůj nárok vůči škůdci na náhradu škody, o jejíž výši nebylo pravomocně rozhodnuto, tak i nárok vůči pojistiteli, který je povinen za svého pojištěnce plnit poškozenému v rozsahu, v jakém pojištěnec za škodu odpovídá. Protože v daném případě již bylo o povinnosti škůdce nahradit žalobci škodu pravomocně rozhodnuto v řízení vedeném proti P. F., v němž bylo žalobě na náhradu škody plně vyhověno, nemůže se poškozený domáhat přímého plnění proti pojistiteli škůdce podle § 9 odst. 2 vyhlášky, neboť by se mu tak ze stejného skutku dostalo dvojího plnění, jak konstatoval již soud prvního stupně.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání z důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o nedostatku pasivní legitimace na straně žalované, neboť ten je v rozporu s vyhláškou č. [492/1991](#) Sb. i s celým smyslem právní úpravy pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, jímž je zajištění práva poškozených na náhradu škody tak, aby poškození nebyli odkázáni na aktivitu škůdců, ale aby pojistitel provedl likvidaci těchto nároků za škůdce. Podle názoru dovolatele žalovaná porušila ust. § 9 odst. 1 citované vyhlášky, když provedla pouze částečnou úhradu úroků z prodlení vyplývajících z pravomocného rozsudku a svůj postup odůvodnila tím, že příslušenství uhradila pouze za období, kdy se jako vedlejší účastník podílela na řízení, a současně poukázala na ust. § 10 odst. 4 vyhlášky, pro jehož aplikaci však nebyly žádné důvody, jak ostatně uvedl i soud prvního stupně ve svém rozhodnutí. Žalobci proto příslušelo postupovat podle odst. 2 tohoto ustanovení a požadovat úhradu žalované částky přímo po žalované. Navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu rozhodnutí.

Žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila se závěry soudů obou stupňů a navrhla zamítnutí dovolání.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání, podané z důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., které je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., je důvodné.

Podle § 822 obč. zák. z pojištění odpovědnosti za škody má pojištěný právo, aby v případě pojistné události pojistitel za něho nahradil podle pojistných podmínek škodu, za kterou pojištěný odpovídá. Podle § 823 obč. zák. náhradu platí pojistitel poškozenému; poškozený však právo na plnění proti pojistiteli nemá, nestanoví-li zvláštní předpis jinak.

Rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla upravovala v době od 1. 1. 1992 až do roku 1999 vyhláška č. [492/1991](#) Sb., podle níž má pojištěný právo, aby pojišťovna za něho nahradila poškozeným uplatněné a prokázané nároky na náhradu škody, která mu byla způsobena provozem motorového vozidla pojištěného, pokud pojištěný za tuto škodu odpovídá. Pojistnou událostí je vznik povinnosti pojištěného nahradit škodu (srov. § 3 této vyhlášky ve znění do 31. 12. 1992). Náhradu platí pojišťovna poškozenému.

S odvolacím soudem je třeba souhlasit v tom, že poškozený zásadně nemá právo na plnění proti pojistiteli osoby odpovědné za škodu a že výjimky z této zásady jsou stanoveny v ustanoveních § 3 odst. 4, § 8 a § 9 odst. 2 cit. vyhl. (srov. § 7 odst. 1).

Zatímco podle ustanovení § 3 odst. 4 a § 8 odst. 2 vyhlášky v případě smrti pojištěného nebo nebyla-li zjištěna osoba odpovědná za škodu, má poškozený přímo proti pojišťovně právo, aby mu nahradila škodu za pojištěného (tj. za škůdce), který je mrtvý nebo neznámý, nezakládá ust. § 9 odst. 2 cit. vyhl. přímý nárok poškozeného vůči pojišťovně na výplatu plnění ze zákonného pojištění.

Podle ustanovení § 9 odst. 1 cit. vyhl. je pojišťovna povinna plnit do 15 dnů po skončení šetření nutného ke zjištění její povinnosti plnit nebo po obdržení pravomocného rozhodnutí o výši náhrady škody. Šetření je skončeno, jakmile pojišťovna s poškozeným dohodla výši náhrady škody. Podle odst. 2 tohoto ustanovení dnem, kdy pojišťovna písemně odmítla poškozenému nahradit škodu nebo její část, může poškozený uplatnit své nároky i proti pojišťovně u příslušného soudu.

V ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky je stanovena doba splatnosti plnění pojistitele v závislosti na skončení šetření (tj. na dohodu pojišťovny s poškozeným o výši náhrady škody) nebo na obdržení pravomocného rozhodnutí o výši náhrady škody. Ust. § 9 odst. 2 cit. vyhl. navazuje na odstavec 1 a pro případ, že po skončení šetření nebo po obdržení pravomocného rozhodnutí o výši náhrady škody pojišťovna písemně odmítla poškozenému nahradit škodu v rozsahu, v jakém za ni pojištěný škůdce odpovídá, dává poškozenému oprávnění uplatnit u soudu vedle nároku na náhradu škody proti škůdci, který mu odpovídá za škodu, i nárok proti pojistiteli škůdce, aby za svého pojištěnce nahradil poškozenému jím prokázané nároky na náhradu škody. Ust. § 9 odst. 2 cit. vyhl. nezakládá samostatné právo poškozeného na pojistné plnění, tedy právo namísto nároku na náhradu škody proti škůdci uplatnit nárok na plnění z pojistné události přímo proti pojistiteli škůdce.

Právní názor odvolacího soudu, že ustanovení § 9 odst. 2 vyhl. č. [492/1991](#) Sb. nezakládá přímý nárok poškozeného vůči pojistiteli škůdce na výplatu plnění ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, je správný a je i v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu (srov. např. rozhodnutí NS ČR ze dne 7. 6. 2000, č. j. 25 Cdo 1094/98-56).

Nelze však souhlasit se závěrem odvolacího soudu o nedostatku pasivní legitimace žalované v dané věci.

Okolnost, že nárok na náhradu škody proti škůdci byl již poškozeným u soudu uplatněn a soudem bylo o něm pravomocně rozhodnuto, neznamená, že by poškozený nemohl vedle nároku na náhradu škody proti škůdci uplatnit u soudu i nárok podle ust. § 9 odst. 2 vyhlášky proti pojistiteli, který

písemně odmítl poškozenému nahradit za svého pojištěnce škodu. Pokud podmínky ustanovení § 9 odst. 2 cit. vyhlášky v návaznosti na odst. 1 byly splněny (tím se v dosavadním řízení odvolací soud ani soud prvního stupně nezabývaly), nic nebrání poškozenému, aby kromě nároku z titulu náhrady škody proti škůdci uplatnil i nárok proti jeho pojistiteli podle ust. § 9 odst. 2, přičemž není podmínkou, aby oba nároky byly uplatněny v jednom řízení.

Jestliže o nároku poškozeného na náhradu škody proti škůdci již bylo soudem pravomocně rozhodnuto, a pojistitel škůdce na základě pravomocného rozhodnutí o výši náhrady škody poškozenému neplnil a písemně mu odmítl škodu, popř. její část nahradit (§ 9 odst. 1 vyhlášky), vzniká poškozenému právo uplatnit u soudu nárok vůči pojišťovně na splnění její povinnosti vyplatit za pojištěného náhradu škody tom v rozsahu, v jakém za ni pojištěný škůdce odpovídá. Pravomocné rozhodnutí soudu o nároku poškozeného na náhradu škody proti škůdci tedy neznamená, že poškozený, pokud by mu podle ust. § 9 odst. 2 vyhl. č. [492/1991](#) Sb. svědčilo právo uplatnit své nároky i proti pojistiteli škůdce, nemohl podle tohoto ustanovení postupovat. Uplatnění tohoto nároku poškozeného proti pojistiteli u soudu nebrání ani důvod, který uvažovaly soudy obou stupňů – tj. že by se žalobci dostalo dvakrát téhož plnění ze stejného skutku. Je totiž třeba vycházet z toho, že pokud nedojde k jinému ze způsobů zániku závazků, dluh zaniká až splněním dluhu, tj. jednostranným právním úkonem dlužníka poskytujícího věřiteli předmět plnění s úmyslem splnit svůj dluh, a právním úkonem věřitele, kterým dluh přijme (§ 559 odst. 1 obč. zák.), nikoliv tím, že soud pravomocně rozhodl o povinnosti dlužníka dluh splnit.

V případě, že poškozený má právo na plnění jak proti škůdci tak i proti jeho pojistiteli, avšak může je dostat jen jednou, jde o situaci nikoliv ojedinělou v občanskoprávních vztazích, kdy jeden subjekt má nárok na totéž plnění proti dvěma subjektům, přičemž proti každému z nich z jiného právního důvodu; proti škůdci jde o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho pojistiteli jde o zvláštní právo na plnění, za splnění stanovených podmínek založené ustanovením § 9 odst. 2 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. Postavení škůdce a jeho pojistitele vůči poškozenému je v takovém případě obdobné postavení dlužníka a ručitele vůči věřiteli, tzn., že se jedná o dva závazky zaplatit věřiteli stejný dluh, přičemž věřitel nemůže dostat to stejné plnění dvakrát - od dlužníka i od ručitele. Jejich vzájemný vztah je takový, že v tom rozsahu, v jakém splnil věřiteli jeden z nich, zaniká dluh a tím i povinnost druhého. Jsou-li oba žalováni v jednom řízení, mají postavení samostatných společníků, nevzniká mezi nimi pasivní solidarita a jedním soudním rozhodnutím může být každý z nich zavázán k plnění celého dluhu věřiteli, avšak ve výroku rozhodnutí musí být vymezen jejich vzájemný vztah (tj. že plněním jednoho z nich zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého), neboť bez toho by se u závazku s dělitelným plněním uplatnila při soudním výkonu rozhodnutí zásada rovných podílů dlužníků na celkovém dluhu vůči věřiteli. Oba povinni mohou být ovšem žalováni věřitelem na splnění dluhu každý zvlášť v jiném řízení a oba hmotněprávní nároky mohou být také pravomocně přiznány. Pokud by však v takovém případě i po zániku dluhu splněním ze strany jednoho z nich požadoval věřitel plnění na druhém, ten má možnost se v exekučním řízení ubránit námitkou podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané.

Není proto správný názor odvolacího soudu, že za situace, kdy o nároku poškozeného na náhradu škody bylo pravomocně rozhodnuto a poškozený má exekuční titul na plnění proti škůdci, nemůže se již u soudu domáhat plnění proti pojistiteli škůdce, neboť by se mu přiznáním nároku dostalo dvojího plnění ze stejného skutku.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a proto je

uplatněný dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. naplněn.

Dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)